

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

**LIEDON YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON YHTEISTOIMINTA-ALUEEN
SUUNNITELMA ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONNAN JA
ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN JÄRJESTÄMISEKSI YHTEISTOIMINTA-
ALUEELLA V. 2020-2024**

**Aura, Kaarina, Kemiönsaari, Koski TL, Lieto, Loimaa,
Marttila, Oripää, Paimio, Parainen, Pöytyä ja Sauvo**

Suunnitelmassa keskeisiä linjauksia ja ohjeistusta merkitty kursivilla

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

Sisällys

1. JOHDANTO	3
2. PAINOPISTEALUEET JA PAINOPISTEIDEN TOIMENPITEET	3
3. LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN TAUSTA	4
4. ORGANISAATIO	4
5. PALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN	4
6. PERUSTASON YLITTÄVÄT ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT	5
7. YKSITYISET ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT	5
8. REMISSIO- JA KONSULTAATIOMAHDOLLISUUDET	6
9. SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI	6
10. YHTEYSTIEDOT JA VASTUUALUEET	6
11. RESURSSIT JA TEHTÄVÄNKUVAT	8
12. KOULUTUSSUUNNITELMA	9
13. TYÖN KUORMITTAVUUDEN HALLINTA JA TYÖSUOJELU	9
14. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON TOIMINTA ERITYISTILANTEISSA	10
15. VAKUUTUKSET	10
16. VALITUSTEN KÄSITTELY	10
17. YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ	11
18. MAKSUT	12
19. PALAUTTEEN KERÄÄMINEN	13
20. TIETOJÄRJESTELMÄT	13
21. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA	16
22. TILOJEN TAUTISUOJAUS	16
23. TOIMINTA VASTUSTETTAVAA ELÄINTAUTIA EPÄILTÄESSÄ	18
24. PAKOLLISET TERVEYSVALVONTAOHJELMAT	19
25. ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA	20
26. SISÄMARKKINAKAUPAN, VIENNIN JA TUONNIN VALVONTA	20
27. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA	22
28. ELÄINSUOJELUTOIMENPITEISSÄ TARVITTAVIA YHTEYSTIETOJA	23
29. LÖYTÖELÄIMET JA HOITOIDEN YHTEYSTIEDOT	23
30. ILMOITUKSENVARAISEN KOHTEEN ELÄINSUOJELUTARKASTUS	23
31. EU-ELÄINSUOJELUTARKASTUKSET	24
32. ELÄINKULJETTÄJÄLUPA	24
33. ELÄIMISTÄ SAATAVIIN SIVUTUOTTEISIIN LIITTYVÄ VALVONTA	24
34. TÄYDENTÄVIEN EHTOJEN VALVONTA	25
LIITE 1. RESURSSITARPEEN KARTOITUS	25

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

1. JOHDANTO

Liedon ympäristöterveydenhuollon eläinlääkintähuollon kunnallisessa suunnitelmassa kuvataan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan ja eläinlääkäripalveluiden järjestäminen yhteistoiminta-alueella. Kunnallisen suunnitelman tekoa ohjaavat *Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO)*. Suunnitelma varmistaa yhdenmukaisesti tuotetut lakisääteiset eläinlääkäripalvelut Liedon ympäristöterveyspalveluiden alueella. *Henkilökunnan työohjeet muodostavat eläinlääkäriin infomappi, tämä suunnitelma ja perehdyttämislomake sekä erilaiset Ruokaviraston toimintaohjeet*. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

2. PAINOPISTEALUEET JA PAINOPISTEIDEN TOIMENPITEET

Alueellinen painopiste

Aluehallintovirastot (Avi) valitsevat aikaisempien vuosien valvontasuunnitelmien toteutumisen raportoinnin perusteella painopisteen, johon suunnataan valvontaa aluehallintoviraston määrittelemällä tavalla. Lounais-Suomen aluehallintovirasto valmistelee oman suunnitelmansa myöhemmin ja Liedon yksikössä toimitaan ohjeistuksen mukaisesti.

Yhteisesti koordinoitu eläintautivalmiusharjoitus

Ruokavirasto ja aluehallintovirastot suunnittelevat ja järjestävät valmiusharjoituksen niin, että harjoitus parhaiten palvelee kunkin alueen erityispiirteitä ja valmiuskoulutustarpeita. Harjoitus voi koostua useasta eri osaharjoituksesta, joita voidaan toteuttaa erillisinä harjoituksina. Harjoittelu voi koskea eläintautiviranomaisen lisäksi esim. eläinten omistajia, sidosryhmiä ja elinkeinoa. Erityisesti valmiuseläinlääkärit osallistuvat alueellisiin harjoituksiin, mutta tarvittaessa myös muita kunnaneläinlääkäreitä voidaan kutsua mukaan.

Naudoilla, sioilla, kanoilla tai kalkkunoilla todetun salmonellan alkuperän ja levinneisyyden selvittämisen tehostaminen

Todettujen salmonellatartuntojen alkuperä ja levinneisyys pyritään selvittämään nykyistä tehokkaammin. Mikäli salmonellatartunnan lähteenä eivät ole esim. eläinten siirrot, ostorehut tai muut ilmeiset tartuntalähteet, tulisi selvittää onko lähialueella turkistarhoja tai rehukeittäjiä, joista tartunta olisi voinut levitä ja kartoittaa tilanne turkistarhoihin ja rehukeittäjiin kohdistetulla näytteenotolla. Ruokavirasto valmistelee aluehallintovirastojen ja kunnaneläinlääkäreiden käyttöön epidemiologisen selvityksen lomakkeen erityisesti salmonellatapausten alkuperän ja levinneisyyden selvitystä varten.

Eläinten lääkitsemistä ja lääkkeiden luovutusta koskevan lainsäädännön toimeenpano sekä valvontasuunnitelman toteuttaminen: eläinlääkärien valvontaa lisätään.

Ruokavirastossa päivitetään ja pannaan toimeen valtakunnallisen eläinten lääkitsemisen monivuotinen valvontaohjelma. Aluehallintovirastot toteuttavat ohjelman mukaista valvontaa vuosittaisen suunnitelman mukaisesti. Vuoden 2020 painopisteeksi eläinlääkärien valvonta (5 – 7 tarkastusta/Avi).

Tilojen sivutuotevalvonta erityisesti raatojen säilytys, keräily ja hävitys

Kunnaneläinlääkärit valvovat toimialueellaan tapahtuvaa raatojen keräilyä ja hävittämistä hautaamalla. Valvonta tehdään tilalla tapahtuvan muun valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Valtioneuvoston asetusta 998/2017 valtioneuvostuksesta eläimen omistajalle nautojen, lampaiden, vuohien, sikojen ja siipikarjan raatojen keräilystä ja hävittämisestä aiheutuviin kustannuksiin

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

on sovellettu vuoden 2019 alusta. Eläimen omistaja maksaa raatokeräilytoimijalle raadon noudosta ja hävittämisestä hinnan, joka on alennettu valtionavustuksen suuruudella. Ruokavirasto maksaa valtionavustuksen osuuden raatokeräilytoimijalle saatuaan toimijalta raportin kerätyistä eläimistä. Asetus estää kuitenkin valtion avustuksen maksamisen tapauksissa, joissa eläimen omistajan toiminnassa on tiettyjä lainsäädännön rikkeitä. Kotiteurastuksen sivutuotteiden käytön, keräilyn ja hävityksen valvontaa tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä.

3. LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN TAUSTA

Suomessa eläinlääkintähuolto on järjestetty siten, että maa- ja metsätalousministeriö on ylin keskusviranomainen. Ruokavirasto on keskusviranomainen, joka valvoo lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista Suomessa. Aluehallintovirasto valvoo lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista alueellaan. Paikallisviranomainen on kunta, Liedossa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue 12 kunnan muodostama yksikkö. Kunnallisesta suunnitelmasta ja eläinlääkintähuollon järjestämisestä säädetään eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009) ja eläinlääkintähuoltoasetuksessa (1031/2009). Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa, eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa, sivutuotelaissa ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa.

4. ORGANISAATIO

Ympäristöterveyspalvelut on Liedon kunnan toimiala, joka vastaa palveluiden tuottamisesta vastuukuntamallilla 12 kunnan yhteistoiminta-alueella. Päätävänä toimielimenä toimii Liedon kunnan ympäristöterveyslautakunta, jossa on edustajat kaikista yhteistoiminta-alueen kunnista. Lautakunnan esittelijänä toimii ympäristöterveyspalveluiden toimialajohtaja, joka myös päättää mm. osaston sisäisestä työnjaosta. Turun kaupunki ostaa hyötyeläinten lakisääteiset eläinlääkintähuollon palvelut eli praktiikan ja päivystyksen Liedon kunnan ympäristöterveyspalveluilta.

5. PALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN JA SAATAVUUS

Ympäristöterveyspalvelut järjestää yhteistoimintasopimuksen mukaisesti lakisääteiset peruseläinlääkäripalvelut virka-aikana ja kiireellisen eläinlääkäriavun ympärivuorokautisesti. Eläinlääkärit voivat halutessaan ottaa vastaan vastaanotolla myös muista kunnista tulevia potilaita. Kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella. (ElHL 11 §). Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harrastus- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet. Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on kuitenkin järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkäriin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. (ElHL 11 §). Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet. (ElHL 3 §)

Saatavuus

Jos avun tarve ei ole kiireellinen, sairaskäynti- tai vastaanottoaika täytyy järjestyä viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset on lomakauden ulkopuolella voitava varata alle kolmen viikon ja lomakaudella alle kuu- den viikon sisällä yhteydenotosta. Jos asiakas haluaa palvelut nimetyltä eläinlääkäriltä, saavat jono- tusajat olla pitemmät. Hyvän palvelutasona voidaan väestötiheillä alueilla pitää peruseläinlääkäri-

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

palvelun järjestämistä siten, että pääosa asiakkaista saa palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä.

Kiireellisen eläinlääkäriavun apua on kaikkina vuorokaudenaikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Tämä on huomioitu mm. päivystysalueiden suunnittelussa, 90 prosentissa tapauksista päivystävän eläinlääkäriin matka eläintenpitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä. Kiireellisen, eläimen henkeä uhkaavan tai kovaa jatkuvaa kipua aiheuttavan sairauden, hoidon saatavuustavoite on, että vähintään 90 % potilaista saa hoitoa kolmen tunnin kuluessa yhteydenotosta. Tällaisiksi kiireellisiksi tapauksiksi katsotaan mm. kohdun esiinluiskahdus, poikimahalvaus tai pieneläimen vakava loukkaantuminen esimerkiksi auton alle jäämisen seurauksena. Päivystyspuhelinnumeroon vastaava eläinlääkäri arvioi tarvitseeko eläin hoitoa päivystysaikana vai voiko tapaus odottaa seuraavaan virka-aikaan.

Eläinlääkärit voivat sopia puheluiden ja kiireellisten tapausten ohjaamisesta toiselle eläinlääkärille vastavuoroisuusperiaatteella. Vastaanottojen varustelutaso (laitteet, välineet) on lainsäädännön vähimmäistaso mutta kunnaneläinlääkärit ovat varustelleet myös itse vastaanottoja. Ympäristöpalveluissa on riittävästi resursseja myös terveydenhuoltokäynteihin, sillä tällä hetkellä kunnaneläinlääkärit hoitavat myös ei kiireellisiä pieneläimiä. Terveydenhuoltoa tarjoavat myös yksityiset palveluntuottajat alueella. Virkatehtävät ja tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoito kuitenkin priorisoidaan. Vuosittain tuotettavien vastaanotto- ja tilakäyntien määrä ilmenee liitteenä 1 olevasta resurssitarpeen kartoituksesta.

6. PERUSTASON YLITTÄVÄT ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia leikkauksia ovat esimerkiksi nautojen vierasesineleikkaukset ja juoksutusmahaleikkaukset. Kotieläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä, sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy myös peruseläinlääkäripalveluun. Perustason ylittävistä palveluista tuotetaan mm. seuraavia: narttukoirien sterilisaatioleikkaukset ja koirien anaalirauhasten poistoleikkaukset. Kemiössä myös pieneläinten röntgentutkimukset. *Perustason ylittävien palveluiden tarjoaminen ei ole lakisääteistä ja tilanteen vaatiessa tehtävien priorisointia näistä tehtävistä luovutaan ja asiakkaat ohjataan yksityisille eläinlääkäripalvelun tarjoajille.*

7. YKSITYISET ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

Kunta ei ole velvollinen järjestämään peruseläinlääkäripalvelua muille kotieläimille kuin hyötyeläimille niiltä osin, kun yhteistoiminta-alueella olevat yksityiset eläinlääkärit tai eläinlääkäriasemat tyydyttävät palveluiden kysynnän. Alueen elinkeinorakenne on syytä huomioida yhteistoiminta-alueen palveluja suunniteltaessa. Kunnan on omassa eläinlääkintähuollon suunnitelmassaan osoitettava, että yksityisiä eläinlääkäripalveluja on määrällisesti ja laadullisesti riittävinä ja keskeytyksettä saatavissa, jos kunta ei itse järjestä peruseläinlääkäripalvelua kaikille kotieläimille. Kunnan on varauduttava hoitamaan muita kuin hyötyeläimiä, jos yksityinen palvelutarjonta osoittautuu riittämättömäksi tai keskeytyy.

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

YKSITYISET ELÄINLÄÄKÄRIT ALUEELLA				
Kaarinan Eläinlääkäriasema Oy	Kaarina	Kiesikatu 4	20780	Kaarina
Vetmasters Oy Tuomas Illukka	Kaarina/ TKU	Luoto-Tuorlantie 107	21500	Piikkiö
Wienkoop Hanni/Kotivet	Kaarina	Isännänkatu 7 C 22	20780	Kaarina
Hevoslääkärikeskus Hippomedi Oy	Kaarina	Ylikyläntie 18	21500	Piikkiö
Neovet Oy	Loimaa	Väinölänkatu 4	32200	Loimaa
T:mi Eläinlääkäri Oili Alakukku	Loimaa	Petäjoentie 54	32200	Loimaa
Ammattiopisto Livia	Paimio	Taatilantie 110	21530	Paimio

YRITYKSEN KOTIKUNTA MUUALLA TARJOAA PALVELUA ALUEELLA

Emovet Oy – nautakarjan hyvinvointiin erikoistuneet eläinlääkärit
Possutohtori, sikaloiden terveydenhuoltokäynnit
Huittisten Eläinlääkäripalvelu, tuotantoeläinlääkäripalvelua
Lehmälääkärit tuotantoeläinlääkäri- ja nautaterveydenhuollon palveluita

8. REMISSIO- JA KONSULTAATIOMAHDOLLISUUDET

Tiettyjä hoitoja on saatavissa vain Helsingissä Yliopistollisessa Eläinsairaalassa, ja remissiomahdollisuus sinne on olemassa. Yliopistollinen Eläinsairaala ottaa vaativia potilaita lähetteellä vastaan koko Suomesta, mutta yksityiset eläinlääkäriasemat voivat itse tapauskohtaisesti ratkaista tarjoavako potilaalle jatkohoitomahdollisuutta. Ympäristöterveyspalvelut ei ole toistaiseksi katsonut tarpeelliseksi tehdä remissiosopimuksia yksityisten eläinlääkäriasemien kanssa. Puhelinkonsultaatiota on saatavissa tutuilta kollegoilta ja viime kädessä Yliopistollisesta Eläinsairaalasta ympäri vuorokauden.

9. SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Tätä suunnitelmaa koskeva lakisääteinen suunnitelman toteutumisen arviointiraportti laaditaan toimialajohtajan toimesta vuosittain. Se sisältää tiedot valvonnalle ja eläinlääkintäpalveluille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta sekä tuotettujen palveluiden määrästä. Ympäristöterveyslautakunta käsittelee raportin, joka toimitetaan toimialajohtajan toimesta VYHA-järjestelmän kautta aluehallintovirastoon. Käytännössä *kunnaneläinlääkärit raportoivat tehtävät ja suoritteet toimialajohtajalle ja suoritekirjanpidosta vastaa toimistosihiteeri. Ympäristöterveyslautakunnalle raportoidaan suoritteiden toteumasta kunnittain, sillä kuntalaskutus on 80% suoriteperusteinen.*

10. YHTEYSTIEDOT JA VASTUUALUEET

Yhteystiedot löytyvät Liedon kunnan www-sivuilta ja eläinlääkärin info-mapista. Yhteystietojen päivityksestä vastaa toimistosihiteeri Tiina Riikonen. Jos kunnassa on useampi kuin yksi kunnaneläinlääkärin virka, kunnan on määrättävä kunnaneläinlääkäreiden keskinäisestä tehtävänjaosta. (EiHL 16

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

§) *Tehtäväjaosta päättää ympäristöterveyspalveluiden toimialajohtaja. Henkilöstö on toimivaltaista koko yhteistoiminta-alueella mutta jokaisella kunnaneläinlääkärillä on ensisijainen vastuualue.* Eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti niin, että pieneläin-päivystys on eriytetty ja hyötyeläinpäivystystä ja päiväpraktiikkaa hoitavat virassa olevat kunnan-eläinlääkärit. Varsinais-Suomessa on kolme päivystyspiiriä, joissa kussakin on yksi hyötyeläin-päivystäjä, tarvittaessa päivystäjät voivat tehdä yhteistyötä tai sopia tehtävien hoidosta yli piirirajan.

Tiedustelut ja ajanvaraukset eläinlääkäreiden puhelinnumeroista ensisijaisesti ark. klo 8-9. Potilaiden vastaanotto ajanvarauksella. Eläinlääkäripalveluissa arkipäivisin kunnaneläinlääkärit suunnittelevat päivänsä itsenäisesti ja kiireavun niin vaatiessa ajanvarausperusteiset ajat siirretään/perutaan. Kunnaneläinlääkärit tekevät yhteistyötä, vaikka työskentelevät eri toimipisteissä ja tarvittaessa sopivat töiden jakamisesta keskenään.

Sähköpostit: elainlaakinta(a)lieto.fi ja etunimi.sukunimi(a) lieto.fi

Kunnaneläinlääkäreiden ensisijaiset vastuualueet ja yhteystiedot

Aura, Pöytyä, Loimaa

Liisa Savo, Pöytäsuontie 67, 21890 Haveri, p. 050 512 6027

Kaarina, Paimio, Sauvo, Turku

Jouni Mäkelä, Tehdastie 2, 21530 Paimio, p. 0500 228 095

Kemiönsaari

Minna Hakala, Brusabyvägen 2, 25700 Kemiö, p. 0500 110 660

Koski TL, Marttila

Reija Tammissalo, Myllypellontie 1, 21490 Marttila, p. 0500 - 224 377

Lieto

Tuomo Waltari, Karjatie 3, 21420 Lieto, p. 050 443 4473

Loimaa, Oripää

(Risto) Wojciech Krzysztof Brandys, Valtenpellontie 2, 32500 Oripää p. 0400 223 272

Parainen

Pauliina Pietilä, Sundmakasinet, Uurnalehdontie 4b, 21600 Parainen p. 050 596 2620

Pöytyä (Yläne)

Tarja Orava, Vainionperäntie 1, 21900 Yläne p. 0500 227 045

Elintarvikevalvonta

Valvontaeläinlääkäri Meri Kallankari, Karjatie 3, 21420 Lieto p. 050 439 0355

Eläinsuojelu, eläintaudit

Sirkka Mattila, Valtenpellontie 2, 32500 Oripää p. 050 597 6387

Lisäksi Liedon ympäristöterveyspalveluissa on yksi osa-aikaisen päivystävän eläinlääkärin vakanssi, joka tullaan täyttämään vuoden 2019 loppuun mennessä.

Eläinlääkäripäivystys

Eläinlääkäripäivystys on tarkoitettu ainoastaan sellaisia kiireellisiä sairastapauksia varten, joiden hoito ei voi odottaa seuraavaan arkipäivään. Päivystyksessä potilaalle annetaan tarvittava kiireellinen, ensiapuluontoinen eläinlääkäriapu. Jos sairaus ei vaadi välitöntä hoitamista, se hoidetaan eläinlääkärien normaalin työajan puitteissa. Eläinlääkäreiden ajanvarausaika on arki-aamuisin klo 8.00 – 9.00.

Hyötyeläinpäivystys p. 0600 0 41451

(0,7 €/min+ ppm). Puhelu ohjautuu numerovalikon kautta alueen päivystävälle eläinlääkärille. Varsinais-Suomessa on kolme päivystyspiiriä, joissa kussakin on yksi päivystäjä.

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

1. Kaarina, Kemiönsaari, Paimio, Parainen, Salo, Sauvo
2. Aura, Koski TL, Lieto, Loimaa, Marttila, Oripää, Pöytyä, Turku
3. Raisio, Naantali, Rusko, Uusikaupunki, Kustavi, Laitila, Masku, Mynämäki, Nousiainen, Pyhärinta, Taivassalo ja Vehmaa

Päivystävät eläinlääkärit tekevät yhteistyötä keskenään, jolloin vapaana tai lähimpänä asiakasta oleva eläinlääkäri voi hoitaa potilaskäynnin.

Pieneläinpäivystys p. 0600 12 444

Järjestetty maakunnallisena ostopalveluna, jonka Turun kaupunki kilpailuttaa. Tällä hetkellä palvelun tuottaa Eläinlääkäriasema Evidensia Vettori, Purokatu 3, Raisio. Virka-aikana kiireellistä eläinlääkäriapua antavat kunnaneläinlääkärit.

Toiminnasta vastaa

Liedon kunnan ympäristöterveyspalvelut, ympäristöterveyslautakunta, Kirkkotie 13, 21420 Lieto s-posti: kirjaamo(a)lieto.fi

Toimialajohtaja Johanna Mäkinen p. 050 381 3375

Toimistosihteerä Tiina Riikonen p. 050 564 6753

Ostopalveluna järjestettyä pieneläinpäivystystä valvoo tällä hetkellä Turun kaupunki. Liedon ympäristöterveydenhuolto on tehnyt palvelusta sopimuksen Turun kaupungin kanssa. Jatkossa sopimus on tarkoitus kilpailuttaa käyttöoikeussopimuksena ja tällöin jokainen hankintayksikkö solmii sopimuksen suoraan palveluntuottajan kanssa. Eläinlääkäripalvelujen laatua ja tarjousasiakirjoissa esitettyjen asiakasmaksujen noudattamista on tällöin valvottava myös Liedon ympäristöterveyspalveluiden toimesta.

11. RESURSSIT JA TEHTÄVÄNKUVAT

Eläinlääkintähuoltolain mukaisten tehtävien hoitamista varten kunnassa on tarpeellinen määrä kunnaneläinlääkäriä virkoja. Resurssitarpeen selvitys liite 1. Elintarvikevalvonta ja eläinsuojelutehtävät on eriytetty praktiikasta. Näin ollen suurin osa valvontatehtävistä on keskitetty valvontaeläinlääkäreille. Tämä on tehostanut ja yhdenmukaistanut valvontaa. Virka-ajan ulkopuolella poliisi on eläinsuojeluviranomainen. Kunnaneläinlääkäreille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty niin, että päätoimisen valvontaeläinlääkäriä lisäksi kaikki kunnaneläinlääkärit hoitavat myös jonkin verran valvontatehtäviä omalla vastuualueellaan. Koska hyötyeläinpäivystystä hoitavat virassa olevat kunnaneläinlääkärit on esimerkiksi vientiin liittyviä tarkastuksia tarvittaessa pystytty hoitamaan myös päivystysaikana. Tätä voidaan pitää lainsäädännön veloitteet ylittävänä tasona.

Monet praktiikkaa tekevästä Liedon kunnaneläinlääkäreistä ovat myös kokeneet valvontatehtävät mielekkäiksi. *Esimerkiksi siipikarjan salmonellavalvontaohjelman virallisten näytteenottojen toteuttaminen on hajautettu niin, että jokainen hoitaa omalla vastuualueellaan tilakäynnit. Hygieniasyistä salmonellanäytteenotto hoidetaan päivän ensimmäisenä ”puhtaana” työnä. Aina on mahdollista pyytää valvontaeläinlääkäreiltä apua salmonellanäytteenottoon. On myös mahdollista sopia aamun akuuttien hoitamisesta etukäteen naapuripraktikon kanssa.*

Jääviysohjelman välttämiseksi kiinteässä asiakassuhteessa oleva eläinlääkäri ei valvo asiakastaan vaan valvonnan suorittaa jäävityksen eläinlääkäri. Sisäisenä ohjeistuksena on, että eläinlääkäri on jäävi

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

ainakin silloin, kun eläinlääkäri on käynyt tilalla tai hoitanut asiakkaan potilasta vastaanotolla yli kaksi kertaa viimeisen vuoden kuluessa tai silloin, kun eläinlääkäri on solminut tilan kanssa terveydenhuoltosopimuksen. Viime kädessä virkamiehen on itse tarvittaessa jäävättävä itsensä.

Kaikki Liedon ympäristöterveyspalveluiden eläinlääkärit ovat toimivaltaisia virkaeläinlääkäreitä koko toimialueella. Lisäksi on sopimuksella eläinlääkintähuollon yhteistyöstä sovittu virkatehtävien hoitoon vaadittavasta toimivallasta eläinsuojelutehtävissä myös Turun ja Salon ja Raision alueella sekä elintarvikevalvonnassa Liedon, Raision, Turun ja Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla.

Vastaanottojen asiakasmäärissä on eroja. Tämän johdosta toimipisteiden lukumäärään on päätetty tehdä muutoksia. Vuonna 2020 luovutaan Loimaan vastaanotosta ja Pöytyän haverin vastaanotosta 2022 loppuun mennessä. Vaikka hyötyeläin-/karjatilat ovat vähentyneet, pieneläinten eläinlääkäripalveluiden kysyntä on kasvanut koko maassa. Käytännössä resurssit ovat tarpeeseen nähden riittävät ja tällä hetkellä myös kiireetöntä eläinlääkäriapua tarjotaan asiakkaille. Tuotantoeläimet ja virkatehtävät priorisoidaan tilanteen niin vaatiessa. (Tältä osin kunta myös kilpailee markkinoilla yksityisten toiminnanharjoittajien kanssa). Suoritteiden määrät kunnittain ilmenevät ympäristöterveyspalveluiden tilinpäätöksestä ja eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutumisen arviointiraportista, joka laaditaan vuosittain.

Pätevyyden varmistaminen

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnaneläinlääkäriin tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin. Kaikki Liedon ympäristöterveyspalveluiden virassa olevat eläinlääkärit ovat Suomessa laillistettuja eläinlääketieteen lisensiaatteja. Muualla kuin Suomessa opiskelleet eläinlääkärit ovat lisäksi osoittaneet perehtyneensä Suomen elintarvike-, eläinsuojelu- ja eläintautilainsäädäntöön Ruokaviraston edellyttämällä tavalla. Vakituista työntekijää valittaessa kiinnitetään huomiota todistuksista tarkistetun muodollisen pätevyyden lisäksi osaamisen varmistamiseen. Eläinlääkäriin sijaisina voivat toimia myös väliaikaiset praktiikkaoikeudet omaavat eläinlääketieteen kandidaatit. *Toimialajohtaja tarkistaa sijaiseläinlääkäriin oikeuden toimia eläinlääkäriin sijaisena tai laillistettuna eläinlääkäriin Suomessa Ruokaviraston ylläpitämästä sähköisestä eläinlääkärirekisteristä. Uusi työntekijä perehdytetään työtehtäviinsä vakituisen henkilökunnan ja toimialajohtajan toimesta.*

Perehdyttämiseen sisältyy tähän suunnitelmaan sekä perehdyttämisasiakirjaan ja eläinlääkäriin info-kansioon tutustuminen. Jokainen eläinlääkäri vastaa uusien työntekijöiden perehdyttämisestä oman praktiikkansa osalta. Riittävän perehtyneisyyden varmistamiseksi pyrkimyksenä on käyttää aiempia sijaisia silloin, kun se on mahdollista. Myös asiakkailla on mahdollisuus varmistaa hoitavan eläinlääkäriin oikeus harjoittaa eläinlääkäriin ammattia Ruokaviraston eläinlääkärirekisterin julkisesta tietopalvelusta internetosoitteesta <https://palvelut2.evira.fi/elainlaakarihakku/>

12. KOULUTUSSUUNNITELMA

Eläinlääkärit osallistuvat vuosittain ammattitaitoa ylläpitäviin täydennyskoulutuksiin. Koulutuksiin osallistutaan esille tulleiden tarpeiden ja koulutustarjonnan mukaisesti siten, että eläinlääkäreillä tavoitteena on viisi vuosittaista koulutuspäivää. Työntekijät esittävät osallistumista tiettyihin koulutuksiin, kun tieto sopivien koulutusten järjestämisestä tulee. Eläinlääkintähuollon koulutussuunnitelma laaditaan vuosittain ja toteuma raportoidaan vuoden päätteeksi.

13. TYÖN KUORMITTAVUUDEN HALLINTA JA TYÖSUOJELU

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

Erityisesti eläinsuojeluvalvontatehtävät voivat olla henkisesti kuormittavia. Liedon ympäristöterveyspalveluissa tätä kuormittavuutta on hallittu työnjaolla, tarvittaessa naapurivalvontayksiköiden kollegat voivat tehdä yhteiskäyntejä ja praktikot avustavat valvontaeläinlääkäreitä. Aluehallinto- ja ruokaviraston valvontaeläinlääkäreille suunnatut koulutuspäivät mahdollistavat myös tapausten purkamisen ja vertaistuen. *Tarvittaessa on mahdollista saada työnohjausta ja aina on mahdollista käydä läpi vaikeita tapauksia esimiehen kanssa.*

Toinen kunnaneläinlääkäreitä kuormittava piirre työssä ovat päivystykset. Päivystystiheys on 1/6 - 1/7, jota voidaan pitää hyvänä tasona. *Päivystysvapaat tulee pitää ensisijaisesti vastavuoroisuusperiaatteella.* Etukäteen tiedossa oleviin sijaisuuksiin on nykyisin saatavissa hyvin sijaisia, mutta kiireellisten sijaistarpeiden täyttäminen on edelleen hankalaa. Alueella on kuitenkin yksityistä palvelun tarjontaa, joten ei-kiireellisiä potilaista voi myös ohjata eteenpäin tai siirtää myöhempään ajankohtaan.

Työturvallisuuden riskinarviointi on tehty ja päivitetty webropol-lomakkeelle. Liedon kunnassa on käytössä HaiPro-järjestelmä. Eläinlääkintähuollon työturvallisuuteen liittyvät vaaratilanteet sekä tapaturmat ilmoitetaan järjestelmän kautta. Ilmoituksen voivat tehdä kaikki työntekijät mutta esimiehen (toimialajohtajan) vastuulla on viime kädessä laatia ilmoitus ja käsitellä ilmoitus työntekijän kanssa sekä huolehtia tiedonkulusta vakuutusyhtiöön. *Ilmoitusvelvollisuus vaaratilanteesta (kattaa ns. läheltä piti -tilanteet) on kaikilla työntekijöillä, ilmoitus tehdään esimiehelle, toimialajohtajalle.*

14. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON TOIMINTA ERITYISTILANTEISSA

Eläinlääkintähuollon toiminta normaaliolojen erityistilanteissa/häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on kuvattu Liedon ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmassa, joka on päivitetty 2019.

15. VAKUUTUKSET

Eläinlääkäreillä on kunnan lakisääteinen työtapaturma- ja ammattitautivakuutus, vakuutus on voimassa kaikkialla maailmassa, aluerajauksia ei ole. Liedon kunnalla on vastuuvakuutus eläinlääkintäpalveluita koskien myös huolehdittavana ja säilytettävänä olevaa omaisuutta. Vakuutus korvaa ulkopuoliselle aiheutettuja henkilö- ja esinevahinkoja 1.000.000 €:oon asti. Vastuuvakuutus edellyttää aina tuottamusta ja huolimatonta toimintaa. Liedon kunnan omaisuusvakuutus kattaa sen omistuksessa olevan irtaimiston ja kiinteistöt. Poikkeuksena ovat työntekijöiden omaisuus 1.000 €/työntekijä ja vuokrattu/lainattu omaisuus 50.000 €. *Esim. eläinlääkärin lääkkeitä ei voida katsoa kuuluvaksi kumpaankaan ja ympäristöterveyslautakunta on linjannut, että eläinlääkärin tulee huolehtia itse oman omaisuutensa vakuutusturvasta.* Kunnan vakuutuksessa on omavastuu irtaimiston osalta 2.000 €. Toimialajohtaja tekee vahinkoilmoituksen vakuutusyhtiöön.

16. VALITUSTEN KÄSITTELY

Hallintopäätöksiin liitetään ohjeet muutoksen hakemiseksi, ja asian käsittelytapa on lakisääteinen.

Ensisijaisesti asiakkaan tulee antaa palaute suoraan eläinlääkärille. Varsinaisen valituksen käsittelyä kevyempi menettely on hoitopalautteen antaminen eläinlääkärille, ja sitä voidaan valittajan siihen suostuessa käyttää. Tällöin toimialajohtaja antaa asian tiedoksi hoitopalautteena hoitaneelle eläinlääkärille vastaisuuden varalle ja asia selvitetään yhdessä eläinlääkärin ja asiakkaan kanssa sekä huomioidaan toiminnan kehittämiseksi. Potilaan hoidosta tai eläinlääkäripalvelun saatavuudesta tai laadusta voi tehdä vapaamuotoisen valituksen, jonka voi toimittaa postitse tai sähköpostitse. Valituksen voi osoittaa toimialajohtajalle tai ympäristöterveyslautakunnalle. Toimialajohtaja pyytää asianomaiselta eläinlääkäriltä vastineen asiaan. Tavoitteena on, että toimialajohtaja antaa vastauksen-

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

sa valituksen tekijälle viimeistään kahden kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä. Korvausasioissa päätöksen tekee ympäristöterveyslautakunta. Vakuutusyhtiöön tehtävän vahinkoilmoituksen laatii toimialajohtaja.

Liedon ympäristöterveyspalvelut ei maksa eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnan lausuntoa. Lausunnon voi halutessaan pyytää hoitava eläinlääkäri, potilaan omistaja tai vakuutusyhtiö omalla kustannuksellaan. Valitus- ja korvausvaatimusasiat käydään läpi eläinlääkintähuollon palaverissa niiltä osin, kun niistä voi olla hyötyä toimintatapojen kehittämisessä tulevaisuudessa.

17. YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

Hallintolaki edellyttää, että viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Viranomaisten välisestä virka-avusta säädetään erikseen. Eläintautilaissa ja eläinsuojelulaissa on säännöksiä eri viranomaisten velvollisuuksista ilmoituksiin ja yhteistyöhön eläintauti- ja eläinsuojelutapauksissa.

Eläinlääkäreiltä edellytetään ilmoitus toiselle viranomaiselle ainakin seuraavissa tapauksissa:

- *Ilmoitus vastustettavasta tai ilmoitettavasta taudista (tai tautiepäilystä) aluehallintovirastoon, ilmoituksen kiireellisyys riippuu taudista*
- *Ilmoitus poliisille sen selvittämiseksi onko eläinsuojeluasiassa tapahtunut rikos. Mikäli tarkastuksella havaitaan puute, jonka johdosta annetaan määräys, lähetetään asiakirjat aina tiedoksi myös poliisille eläinsuojelulain 63§:n mukaisesti ja räikeimmistä tapauksista tehdään poliisille tutkintapyyntö. Määräyksen johdosta tehdään uusintatarkastus. Eläinsuojelupäätösten lähettäminen tiedoksi poliisille on koettu mahdollisen rikosprosessin käynnistämisen arvioimisen lisäksi tarkoituksenmukaiseksi valvontatiedon jakamiseksi toiselle asiaa mahdollisesti hoitavalle eläinsuojeluviranomaiselle.*
- *Ilmoitus zoonoosista eli eläimistä mahdollisesti ihmisiin tarttuvasta taudista tai sen epäilystä kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille*

Tavallisimpia toisen viranomaisen kanssa tehtävän yhteistyön muotoja ovat yhdessä aluehallintoviraston läänineläinlääkärin kanssa tehtävät eläinsuojelutarkastukset sekä poliisin antama virka-apu eläinsuojelutehtävässä. Virka-apu voi olla kyseisissä tehtävissä myös päinvastaista. Liedon ympäristöterveyspalveluiden alueella yhteistyö poliisin kanssa on toiminut hyvin. Virkaeläinlääkärit todistavat tuomioistuimessa viran puolesta.

Yhteistyö terveydenhuollon kanssa toteutuu mm. elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöryhmien kautta. Epidemiselvitystyöryhmiä on kunnittain mutta käytännössä alueella toimii seitsemän (7) terveyskeskusta, joten ryhmien kokoukset pidetään aina kyseisen terveydenhuollon toimialueen mukaisella kuntaedustuksella. Kokouksia pidetään muutaman vuoden välein ja aina tarvittaessa. Lisätietoja asiasta ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmassa.

Ohjausta voidaan antaa joko asiakkaan pyynnöstä tai osana valvontatehtävää, jolloin asiassa voi olla tarpeen antaa myös kehoituksia ja velvoittava hallintopäätös. Suurin osa asiakkaille annettavasta ohjaustarpeesta on liittynyt elintarvikesäädösten noudattamiseen perustettaessa eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevää laitosta tai ilmoitettavaa elintarvikehuoneistoa. Muuksi ohjaukseksi voidaan lukea esimerkiksi menettelyohjeiden antaminen asiakkaan tiedustellessa koiran tuontivaati-

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

muksia ulkomailta. Ohjausta on ollut tarpeen antaa myös eläinten rekisteröinnissä ja merkitsemisessä sekä kuolleiden eläinten hävittämisessä. Kaikkien tuotantoeläinlajien pitäjiin tulee rekisteröityä kyseisen eläinlajin pitäjäksi ja rekisteröidä pitopaikka kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, vaikka kyseessä olisi harraste-eläin. Lisäksi myös harrastenaudoilla, lampailta- ja vuohilla tulee olla aina korvamerkki.

Oikea toimintatapa tuotantoeläinten raatojen hävittämisessä on seuraava:

Raatokeräilyalueella sian, märehtijän ja siipikarjan raadot toimitetaan keräilyyn ja keräilyalueen ulkopuolella haudataan (säilytys peitettyinä, ellei voi heti haudata). Tiettyjä kuten poron, hevosen tai alle vuoden ikäisen nautaeläimen raadon voi luovuttaa myös rekisteröidylle haaskapaikalla vietäväksi, ellei eläimellä ole lääkevaroaika. Lampaan käyttö haaskana sen sijaan on kielletty. Ruokavirasto on ohjeistanut lammasta- ja nautatiloja raatojen oikeasta hävittämisestä eläinluettelolähetysten saatekirjeissä.

Toimivaltaiset viranomaiset noudattavat toiminnassaan suurta avoimuutta. Yleisöllä on oikeus tutustua toimivaltaisten viranomaisten valvontatoimia ja niiden tehokkuutta koskeviin tietoihin sekä valvontaraportteihin (Valvonta-asetus (EY) N:o 882/2004). Viranomaisen toiminnan julkisuudesta säädetään myös julkisuuslaissa (621/1999).

Monet valvontaan liittyvät asiakirjat ovat julkisia. Liedon ympäristöterveyspalvelut luovuttaa julkisia asiakirjoja pyynnöstä. Asiakirjojen luovutuksesta voidaan periä kuitenkin kustannuksia vastaava maksu. Haastattelupyynnöihin pyritään vastaamaan myöntävästi, ellei asia ole laajuudeltaan sellainen, että tiedotusvastuu on siirretty alueelliselle (aluehallintovirasto) tai keskusviranomaiselle (Ruokavirasto). *Eläinlääkintähuollon viestinnän vastuuhenkilö on toimialajohtaja. Käytännössä hän voi nimetä kulloinkin asiasta lisätietoja antavan viranhaltijan. Jokainen viranhaltija vastaa päivittäisestä tiedotuksesta ja viestinnästä asiakkaille, sidosryhmille sekä omalle työyhteisölle oman vastuualueensa osalta. Epäselvissä tapauksissa käännetään toimialajohtajan puoleen.* Eläinlääkärit voivat ohjata asiakirja- ja haastattelupyynnöt toimialajohtajalle. Tiedostuskanavina voidaan tilanteesta riippuen käyttää kuntien ilmoitustauluja, kuntien internetsivuja ja sanomalehtiä. Erityistilanneviestintä on kuvattu ympäristöterveyspalveluiden häiriötilannesuunnitelmassa ja Liedon kunnan viestintäsuunnitelmassa.

18. MAKSUT

Kunta voi periä nk. klinikamaksun kunnan järjestämistä toimitiloista ja työvälineistä sekä avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvista kustannuksista, kun eläimiä hoidetaan eläinlääkärin vastaanotolla (ElhL 21 §). *Liedon ympäristöterveydenhuollon alueella klinikka- tai laitemaksuja ei peritä, sillä kunta varustelee vastaanotot vain perusvälineistöin eikä myöskään ole palkannut eläinlääkäreille avustajia. Mikäli klinikamaksuihin siirryttäisiin, eläinlääkäri veloittaisi maksut asiakkaalta oman palkkiolaskemansa yhteydessä, ja kunta laskuttaa klinikka- ja laitemaksut kootusti eläinlääkäriltä.*

Käytännössä niissä yksiköissä joissa laitemaksut ovat käytössä maksua peritään mm. röntgenlaitteiden, ultraäänilaitteiden, hematologian ja kuivakemian analysaattoreiden, lisähappigeneraattoreiden, hammasultraäänien ja -porien, kipsisahan, tähystimen, imulaiteen sekä muiden yli 350 € arvoisten laitteiden tai instrumenttien käytöstä 5-35 € per laitteen käyttökerta. Edellä mainittuja laitteita ei ole pääsääntöisesti ostettu Liedon kunnan puolesta kunnaneläinlääkäreiden vastaanotoille.

Kunnallisella eläinlääkärillä on oikeus periä virka-alueellaan antamastaan eläinlääkäriavusta ja todistuksista eläimen omistajalta tai haltijalta palkkiot ja kustannusten korvaukset tämän kunnallisen eläinlääkäritaksan mukaisesti. Tätä taksaa ei sovelleta, mikäli eläinlääkäriapu tai todistukset korva-

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

taan erikseen säädetyn perusteiden valtion varoista. Kuntatyöntekijät (KT) julkaisee taksan ja vastaa taksan päivytyksestä.

Subventiot

Kunta voi myös osallistua peruseläinlääkäripalvelusta ja kiireellisestä eläinlääkäriavusta kotieläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin (ElhL 22 §). *Liedon kunnan ympäristöterveydenhuollon alueella ei makseta näitä nk. subventioita. Päivystysyhteistyöalueella Salon kaupungissa maksetaan subventioita.*

Eläintautilain mukaiset kunnaneläinlääkärin maksulliset suoritteet

Maa- ja metsätalousministeriön asetus kunnaneläinlääkärin maksullisista suoritteista 1587/2015, löytyy internetistä osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20151587>. Kunnat järjestävät valtion vastuulla olevien eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevien tehtävien hoitamisen. Kunnille maksetaan näistä valvontatehtävistä todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista ja valtio laskuttaa toimijaa.

Valtion vastatessa kunnaneläinlääkäreiden suorittaman eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnan kustannuksista, elintarvikevalvonta – mukaan lukien alkutuotantilojen hygieniataarkastukset – on kuntien järjestämisvastuulla. Useimmat elintarvikevalvonnan toimenpiteet ovat toimijalle maksullisia eli kunta voi laskuttaa valvonnasta aiheutuvat kustannukset toimijalta. Aluehallintovirasto seuraa tiettyjen tarkastusten toteutumista ja voi muistuttaa niistä.

Virallisten näytteiden tutkimiseen tulee käyttää Ruokaviraston hyväksymiä laboratorioita. Luettelo hyväksytyistä laboratorioista löytyy Ruokaviraston internetsivuilta osoitteesta <https://www.ruokavirasto.fi/laboratoriopalvelut/ruokaviraston-hyvaksymat-laboratoriot/>

19. PALAUTTEEN KERÄÄMINEN

Ympäristöterveyspalveluissa on toteutettu asiakaspalautteen kerääminen eläinlääkäripalveluista www-sivuilla olevalla kyselyllä ja asiakkaille jaettavalla kyselyllä. Yksityisillä palveluntarjoajilla ja kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa tämän suunnitelman mahdollisten päivitysten sisältöön tai mahdolliseen seuraavaan suunnitelmaan lähettämällä kannanotto, lausunto tai kehittämisehdotus toimialajohtajalle tai ympäristöterveyslautakunnalle.

20. TIETOJÄRJESTELMÄT

Erityisesti eläinlääkintähuollon valvontatehtävissä käytetään erilaisia rekistereitä ja tietojärjestelmiä. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyvät tiedot tallennetaan sähköisiin tietokantoihin. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa tukemaan on rakennettu useita toisiinsa liittyviä tietojärjestelmiä, joista tässä esitellään keskeisiä.

Pääsynhallinta

Toimialajohtaja kirjaa vakituiset viranhaltijat pääsynhallinta-järjestelmään ja tämän jälkeen kukin viranhaltija voi hakea tunnuksia ja käyttö- sekä lukuoikeuksia pääsynhallinnan kautta.

Provet

Kaikkien praktisoivien eläinlääkäreiden käytössä Provet-potilasohjelma. Tällä hetkellä jokaisella eläinlääkärillä on oma henkilökohtainen Provet-asiakastietokanta, jonka kunta maksaa ja käyntimääriä (suoritteita) pystytään laskemaan nk. yhtymäraportin kautta. *Jokainen kunnaneläinlääkäri on näin ollen rekisterin pitäjä ja tietosuojaseloste asiakasrekisteristä tulee pitää nähtävillä, esim. vas-*

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

taanoton seinällä, toimialajohtaja on laatinut ja toimittanut malliselosteen kaikille pohjaksi. Liedon kunnan www-sivuilla on lisäksi ks. yleinen seloste rekisteristä.

TerveKuu

TerveKuu – asiakasrekisteri- ja tiedonhallintasovellus – Valvontayksikössä käytettävä eläinsuojelun kohde- ja valvontatietojärjestelmä. Kuntajärjestelmä.

Vati

Vati-järjestelmä on valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon kohdetietojärjestelmä, joka on otettu käyttöön 1.1.2019 ja korvannut Tervekuun muun valvonnan paitsi eläinsuojelu ja eläintautiasioiden osalta. Elintarvikevalvonnan osana myös maidontuotantotilojen hygieniavalvonta on Vatin piirissä.

Eläintenpitokieltorekisteri

Tuomioistuinten määräämät eläintenpitokiellot merkitään oikeusrekisterikeskuksen pitämään eläintenpitokieltorekisteriin, jota eläinsuojeluviranomaiset voivat selata Ruokaviraston Elvis-järjestelmän kautta.

TRACES

Tuonnissa ja sisämarkkinakaupassa käytetään TRACES-järjestelmää. TRACES (Trade Control and Expert System) joka on komission ylläpitämä, internetissä toimiva järjestelmä mm. elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan varmistamiseksi.

Kartturi

Sovelluksella hallinnoidaan helposti leviävien eläintautien vastustustoimenpiteitä. Kartturi-sovelluksella piirretään karttapohjalle rajoitusvyöhykkeet sekä haetaan vyöhykkeiltä tilat, joilla on taudille herkkiä eläinlajeja. Kartturilla voi tehdä raportteja ja listoja tietyn alueen eläintenpitopaikoista esimerkiksi kunnan resurssitarpeen kartoitusta varten. Kartturiä käyttävät läänineläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit. Viranomaisille suunnattuja koulutuksia järjestetään tarvittaessa.

Eläintietojärjestelmä

Tietoja hyödynnetään mm. eläintautien torjunnassa ja maatalouden tukihallinnon palveluissa. Sen ensimmäinen osio, lammas- ja vuohirekisteri, otettiin käyttöön vuonna 2008. Lammas- ja vuohirekisteri toimii Ruokaviraston internetsivuilla selainpohjaisena sovelluksena. Sikarekisteri siirrettiin osaksi eläintietojärjestelmää lokakuussa 2011. Eläintietojärjestelmän avulla voidaan tehdä myös korva-merkkitulauksia (lampaat ja vuohet), yksilöllisiä tunnustilauksia (esim. Hippos ja Kennelliitto) sekä rekisterikyselyitä (teurastamot ja viranomaiset). Eläintietojärjestelmän määrittelyissä on otettu jo huomioon mahdollisuuksien mukaan hevoset, naudat ja siipikarja, jotka toteutetaan tulevina vuosina. Eläintietojärjestelmää käyttävät mm. eläintenpitäjät, eläinvälittäjät, teurastamot, ELY-keskukset, läänineläinlääkärit, Mavi, Maanmittauslaitos, MMM sekä Evira.

Nutarekisteri

Suomen ensimmäinen virallinen yksilöeläinrekisteri. Eläimen yksilötietoihin luetaan mm. EU-tunnus, syntymäaika, sijaintitieto, rotu, sukupuoli, emätieto ja omistajatiedot. Näiden lisäksi teurastamot ja välittäjät tekevät teurastus- ja välitysilmoitukset nutarekisteriin. Nutarekisterin avoimen rajapinnan (NAVRA) avulla hävityslaitokset pystyvät tekemään hävitysilmoituksia keräämistään kuolleista nau-doista, joten jokaisen elintarvikeketjun ulkopuolellekin jääneen naudan jäljitettävyyden varmistetaan. Nutarekisterin tietoja on selattavissa mm. seuraavissa sovelluksissa: Kartturi, Tukisovellus, Rokotusrekisteri, Elite, Vipu-palvelu, ID-sovellus ja Naseva

Eläintenpitäjärekisteri

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

Ruokaviraston omistama eläintenpitäjien ja pitopaikkojen rekisteröintiin tarkoitettu tietojärjestelmä. Kunnan maaseutuviranomaisten käytössä olevalla sovelluksella rekisteröidään mm. kaikki lammas-, nauta-, hevos-, sika- sekä vuohieläintenpitäjät, haaskaruokintapaikat, siipikarjanpitäjät, mehiläisten- ja kimalaistenpitäjät, turkiseläinten pitäjät sekä kameli- ja hirvieläintenpitäjät. Sovelluksella rekisteröidään myös eläinten pitopaikat ja muodostetaan eläintenpitäjien tarvitsemat merkintätunnukset (siat ja munintakanalat). Eläintenpitäjärekisteriä käyttävät Ruokavirasto, läänin- ja kunnaneläinlääkärit, ELY-keskukset sekä kunnan maaseutuviranomaiset.

Vesiviljelyrekisteri

Ruokaviraston omistama vesiviljelyeläinten pitäjien ja pitopaikkojen rekisteröintiin tehty sovellus. Sovelluksella rekisteröidään kaikki kalojen, rapujen ja simpukoiden pitäjät lukuun ottamatta sellaisia koristevesieläinten pitäjiä, joiden eläimet pidetään suljetuissa pitopaikoissa, joista ei ole vesiyhteyttä luonnonvesiin. Vesiviljelyrekisterin pitopaikat ovat käytettävissä Kartturissa.

Pikantti

Valvonnan viranomaisestranel eli Pikantti on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu, joka tehostaa Ruokaviraston toimialan viranomaisten välistä viestintää. Pikantissa jaetaan mm. ohjeita ja tulkintoja ja siellä on myös virtuaalisia työryhmätiloja viranomaisten yhteistyötä varten.

Naseva

Nautatilojen terveydenhuollon seurantarjestelmä on Eläintautien torjuntayhdistyksen (ETT) omistama ja ylläpitämä selainpohjainen sovellus, jota käyttävät nautatilat, eläinlääkärit sekä muut toiminnan yhteistyötahot, kuten meijerit, teurastamot ja neuvonta. Nasevaan tallennetaan terveydenhuollon sopimustilojen toimenpiteet. Kansallisen eläinten terveydenhuollon puitteissa on määritelty terveydenhuollon kansalliset toimenpiteet nautatiloille. Nasevan avulla voidaan seurata tiloilla tehtyjä terveydenhuoltokäyntejä sekä terveydenhuollon kansallisten tavoitteiden toteutumista. Näitä ovat maidon- ja naudanlihan tuotannossa mm. vapaus BVD:stä, salmonellasta ja pälvisilsasta, ennakoiva tautien torjunta, jäämien hallinta sekä eläinten hyvinvointi ja hyvä maidon ja lihan laatu. Eläinlääkärit ja tuottajat voivat hyödyntää Nasevaa lääkitys- ja hoitotietojen kirjauksessa sekä tuottajat ketjuinformaatiotietojen välittämisessä.

Sikava

Sikaloiden terveystuokitusrekisteri on selainpohjainen sovellus, jota käyttävät sikatilat, eläinlääkärit sekä muut toiminnan yhteistyötahot, kuten teurastamot ja neuvonta. Sovelluksen omistaa ja sitä ylläpitää ETT. Sikava yhdistää teurastamoiden sikaloita koskevat terveystuokitusjärjestelmät yhdeksi keskitetyksi rekisteriksi. Ratkaisu mahdollistaa sikaloiden terveystuokitusten ja luokitusmuutosten reaaliaikaisen seurannan, sikaloiden tautitilanteen ja sioille annettujen lääkkeiden sekä lääkkeiden käyttötarpeiden syiden seurannan, ketjuinformaatiotietojen välittämisen sekä tarjoaa runsaasti muuta informaatiota eri käyttäjäryhmille. Rekisterin terveystuokitustietojen perusteella teurastamot voivat suunnitella eläinkuljetukset ja teurastukset siten, että terveet siat eivät saa tartuntoja sairaista sioista.

Muut virkaeläinlääkärit voivat pyytää valvonnassa tarvitsemiaan tietoja valvontaeläinlääkäriltä ja läänineläinlääkäriltä. Kaikkien tietojärjestelmien käyttöönotto kaikille eläinlääkäreille ei ole tarkoituksenmukaista, koska käyttöliittymät ovat hankalia ja tiedon pyytäminen helpompaa. Toistaiseksi tiedettyjä valvonnassa tarvittavia tietoja kuten eläinkuljettajalupatietoja joudutaan pyytämään aluehallintovirastosta, josta ne ovat kuitenkin nopeasti saatavissa.

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

21. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

Eläinten terveyden valvonnalla tarkoitetaan lakisääteisesti vastustettavien tarttuvien eläintautien esiintymisen valvontaa ja leviämisen estämiseen ja/tai tartunnan hävittämiseen liittyviä toimia. Useat tarttuvatkaan taudit eivät ole lakisääteisesti vastustettavia, jolloin tautitapausten hoitaminen on tavanomaista peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa praktiikkaa. Tautia vastustetaan lakisääteisesti yleensä silloin, kun kyseessä on uusi tai vakava eläintauti, joka voi aiheuttaa kotieläintuotannolle suuria tappioita ja jota ei esiinny yleisesti. Lakisääteisesti vastustetaan usein myös zoonooseja eli eläimistä ihmisiin tarttuvia tauteja.

Lakisääteisesti vastustettavat eläintaudit jaetaan 1) helposti leviäviin, 2) vaarallisiin ja 3) valvottaviin eläintauteihin. Lisäksi on ilmoitettavia eläintauteja. Muut taudit, kuten utaretulehdus tai poikimahalvaus, luokitellaan muihin eläintauteihin. Yksityiskohtainen tautiluokitus löytyy Ruokaviraston internetsivuilta osoitteesta <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintautien-vastustaminen-ja-valvonta/elaintautien-luokittelu/>. Taudin lakisääteisesti vastustettavaksi tekeminen on osin poliittinen päätös, sillä lakisääteinen vastustaminen aiheuttaa kustannuksia veronmaksajille. Joidenkin eläintautien varalta on olemassa vakuutuksia. Salmonella on esimerkki tällaisesta taudista, ja meijerit ja teurastamot ovat vakuuttaneet asiakastilojaan ryhmävakuutuksin taudin varalta.

Uusia ongelmallisimpia eläintauteja, joita ei vastusteta valtion varoin ovat Mycoplasma bovis – hengitystietulehdus- sekä sorkkavälin ajotulehdustartunnat. Elinkeino on luonut Mycoplasma bovisin hallitsemiseksi oman vastustusohjelman, joka on viranomaistoiminnasta erillään. Lisätietoja ohjelmasta löytyy internetosoitteesta <http://www.ett.fi/sisalto/mycoplasma-bovis-ohjeita> Selvästi eniten tappioita lypsykarjataloudelle aiheutuu edelleen kuitenkin utaretulehduksesta. Lisätietoja tarttuvista eläintauodeista sekä ohjeita estää ja/tai ja hallita tartuntaa, löytyy Eläintautien torjuntayhdistyksen internetsivuilta osoitteesta <http://www.ett.fi>

Merkittävin eläintauti, jonka leviämistä Suomeen pelätään, on afrikkalainen sikarutto. Toinen virustauti, josta Suomi on ollut huolissaan, on korkeapatogeeninen lintuinfluenssa, jota todettiin vuonna 2017 Suomessa, mutta ei tuotantosiipikarjassa. Afrikkalainen sikarutto on levinnyt mm. Virossa laajalle, ja Suomeen levitessään taloudelliset tappiot maataloudelle ja teollisuudelle voisivat olla erittäin suuret. Villisikatiloille velvoitteita aiheuttaa sikojen ulkonapitokiello 1.6.2018 alkaen. Vaihtoehtona on vahvistaa olemassa olevaa aitaa esimerkiksi kaksinkertaisella sähköaidalla, mihin valtio on myöntänyt avustusta. Siipikarjan ulkonapitokiello ajalla 1.3.-31.5. tai vaatimus tiheällä verkolla katetusta tarhasta voi edellyttää eläintenpitäjiltä toimenpiteitä. Sikojen ulkona pidosta 1.6.2018 alkaen tai lintujen ulkona pidosta vuosittain 1.3.-31.5. välisenä aikana tulee tehdä kirjallinen ilmoitus kunnaneläinlääkärille. *Metsästäjiä ja kuntalaisia pyydetään ottamaan yhteyttä kunnaneläinlääkärin näytteenoton järjestämiseksi, mikäli he löytävät kuolleen tai sairaan villisian tai useita kuolleita lintuja. Ajankohtainen tieto eläintauodeista ja ohjeita löytyy Ruokaviraston internetsivuilta.*

22. TILOJEN TAUTISUOJAUS

Tilojen tautisuojaus on keskeisessä roolissa hallittaessa tarttuviin eläintauteihin liittyvää riskiä. Useat taudinaiheuttajat leviävät etenkin ulosteen välityksellä saappaissa, joten tilan saappaiden käytön vaatiminen kaikilta eläintiloissa käyviltä on tautisuojaus ensimmäinen askel. Korkeampaa tautisuojaustasoa ylläpitävät voivat vaatia myös tilan haalarin käyttöä. Esimerkiksi hengitystietulehdus- tai ripuliepidemian aikana, voi olla perusteltua, että eläinlääkärikin jättää laukkunsa autoon ja ottaa karjasuojaan vain välttämättä tarvittavat tavarat. Tilatason tautisuojausohjeet löytyvät Eläintau-

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

tien torjuntayhdistys ETT:n internetsivuilta osoitteesta

http://www.ett.fi/ohjeet_ja_lomakkeet/tilatason_tautisuojaus

Eläintautilain 441/2013 7 § mukaisesti pitopaikasta vastuussa oleva toimija on velvollinen huolehtimaan pitopaikan toimintaan nähden riittävästä menettelytavoista, joilla vastustettavien eläintautien leviämistä pitopaikkaan voidaan ennaltaehkäistä. Jos pitopaikka on elintarvikelaissa tarkoitettu alkutuotantopaikka, toimijan tulee lisäksi laatia kirjallinen kuvaus menettelytavoista.

Elintarvikelaissa tarkoitettun alkutuotantopaikan toimijan laatima kirjallinen kuvaus menettelytavoista pitopaikan suojaamiseksi eläintaudeilta tarkastetaan alkutuotantotilan hygieniatarkastuksen, salmonellan pakollisen terveystarkastuksen viranomaiskäynnin, kalanviljelylaitosten tarkastuskäynnin sekä todetun tai epäillyn eläintaudin johdosta tehtävän epidemiologisen selvityksen yhteydessä. Käytännössä tuotantoeläimiltä edellytetään vähintään tilan jalkineiden olemassaoloa vierailijoille (myös eläinlääkärille).

Kotieläintilojen kannattaa myös huomioida, että meijerin tai teurastamon ottaman salmonellavakuutuksen suojeleohjeet voivat edellyttää vierailijoiden käyttävän tilan jalkineiden lisäksi myös tilan suojavaatteita. Salmonellavahingon sattuessa vakuutusyhtiö voi evätä tilalle maksettavia korvauksia, mikäli suojeleohjeita ei ole noudatettu. Myös eläinlääkärin olisi perusteltua aina pukea tilan jalkineet ja suojavaatteet, mikäli sellaiset ovat tarjolla, edellyttäen että ne ovat asianmukaiset mm. työsuojelun näkökulmasta. Terveystarkastuskäynnit ovat hyvä tilaisuus antaa opastusta tautisuojausasioista ilman, että puutteista tulee seuraamuksia.

Eläinkauppa

Kaikista emolehmä- ja lypsykarjaan ostettavista eläimistä suositellaan vaadittavan, ja vakuutuksen suojeleohjeet voivat myös edellyttää, myyjältä enintään kaksi kuukautta vanha hyväksyttävä salmonellatodistus. Salmonellatodistusta suositellaan myös ostettaessa eläimiä muiden eläinlajien pitokarkoihin. Lisäksi naudoista on varmintä pyytää lähtötilalta lähtötilan eläinlääkärin tekemä juuri kyseisiä eläimiä koskeva Eläintautien torjuntayhdistyksen (ETT) mallin mukainen terveystodistus, jonka eläinlääkäri voi täyttää Nasevassa. Toiseksi paras menettely on edellyttää, että myyjätilalle on tehty Naseva-terveydenhuoltokäynti enintään 3 kuukautta sitten, ja että myyjätila toimittaa käynnin perusteella Nasevasta saatavan Terveystilanne-raportin. Tämä raportti ja/tai juuri myytäviä eläimiä koskeva terveystodistus on ainoa keino hallita esimerkiksi riskiä saada nautatilalle sorkkavälin ajotulehdus -tartunta. Haluttaessa olla niin varma kuin mahdollista, ettei ostonautojen mukana tule Mycoplasma bovis -tartuntaa, tulee myyjätilan kuulua taudin vastustusohjelman A-tasolle.

Eläinkauppa on aina turvallisempaa terveystodistuksen kera. Eläinkaupassa on suositeltavaa toimia Eläintautien torjuntayhdistyksen pelisäännöt vastuulliseen eläinkauppaan lypsy- ja emolehmätallemukaisesti. Eläinlääkärin tulee kiinnittää erityistä huomiota, ettei laadi ”terveen” terveystodistusta, mikäli karjassa on ollut selvä epäily sorkkavälin ajotulehduksesta, Mycoplasma bovis-taudista tai pälvilsasta. Terveystodistuksessa tulee selvästi käydä ilmi, jos tilalla epäillään tai on todettu tautia.

Naseva-käynnillä tulee käyntitulosteelle kirjata näitä tauteja koskevat epäilyt. Jos eläinlääkäri havaitsee karjassa sairaskäynnillä esimerkiksi hengitystie- tai ripuliepidemian, tulee hänen pyrkiä laittamaan tilalle Nasevaan erityistilannemerkintä myös tilalle siitä kertoen, mikäli hänellä on siihen Nasevassa valtuutus. Ellei valtuutusta ole, tulee tilaa ohjeistaa laittamaan erityistilannemerkintä Nasevaan itse ja ilmoittamaan asiasta lisäksi myös seminologitilauskeskukseen ja meijerin maidonkeräilyyn sekä muille mahdollisille vierailijoille.

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

23. TOIMINTA VASTUSTETTAVAA ELÄINTAUTIA EPÄILTÄESSÄ

Eläntäutilain 441/2013 mukaan eläntaudit jaetaan vastustettaviin, ilmoitettaviin ja muihin eläntauteihin. Vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen kolmeen luokkaan: helposti leviävät, vaaralliset ja valvottavat eläntaudit. Todetusta tai epäilystä vastustettavasta eläntauditista tai uudesta vakavasta eläntauditista on ilmoitettava viipymättä.

Mikäli tilalla epäillään vastustettavaa eläntautia, tilan tulee ottaa yhteyttä virkaeläinlääkäriin. Ennen lisäohjeiden saamista tulee välttää kaikkea ihmis- ja eläinliikennettä tilalle tai sieltä pois tai maidon kuljettamista pois tilalta. Epäily vastustettavasta eläntauditista voi syntyä myös eläinlääkärin toimesta sairasmatkan löydösten perusteella tai laboratorionäytteen vastauksen perusteella. Eläntäudeista ilmoittaminen on kuvattu Ruokaviraston internetsivuilla osoitteessa

<https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintautien-vastustaminen-ja-valvonta/elaintaudeista-ilmoittaminen/>

Eläntauditista riippuen taudin vastustustoimenpiteet voidaan tehdä osin tai kokonaan valtion kustannuksella. Korvauksia voidaan evätä tai alentaa, mikäli eläntäutilainsäädäntöä on rikottu.

Vastustettavista ja ilmoitettavista eläntäudeista tulee ilmoittaa aluehallintovirastoon eläinlääkärin toimesta. Ilmoitusaikataulu riippuu taudista. Lisäksi useista zoonooseista on ilmoitusvelvollisuus kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Tautien luokittelun ja ilmoitusaikataulun eläinlääkärit voivat tarkistaa internetosoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintautien-vastustaminen-ja-valvonta/elaintautien-luokittelu/>

Eläntäutiepideemia voi edellyttää poikkeavia järjestelyitä, kun osa eläinlääkäreistä tarvitaan taudinvastustustoimenpiteisiin. Lisätietoja mm. ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmasa.

Valmiuseläinlääkäri

Osa eläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäreiksi. He saavat säännöllisesti lisäkoulutusta tarttuvien eläntautien vastustustoimenpiteistä. Tarttuvien eläntautien vastustustoimenpiteisiin ryhtyvät ensisijaisesti valmiuseläinlääkärit. *Liedon yhteistoiminta-alueella Liisa Savo ja Sirkka Mattila ovat ~~on~~ valmiuseläinlääkäreitä, ja tavoitteena on, että jokaisella ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella yksi eläinlääkäreistä olisi nimetty valmiuseläinlääkäriksi. Jokaisen virkaeläinlääkärin tulee kuitenkin kyetä noudattamaan helposti leviävien eläntautien ensivaiheen toimintaohjeita, sillä tautiepäily voi tulla kenen tahansa virkaeläinlääkärin eteen ja hoidettavaksi.*

EHEC

Enterohemorraaginen Escherichia coli (EHEC) -bakteeri on E. coli -bakteeri, joka tuottaa verotoksiniinia ja aiheuttaa ihmisellä tautia. Bakteeria esiintyy yleisimmin nautakarjan ja muiden märehtijöiden ruoansulatuskanavassa, josta sitä erittyy ajoittain myös ulosteisiin. EHEC -bakteeriryhmä käsittää useita E. coli -bakteerin alatyyppejä, joista tunnetuin on O157:H7. Eläimille kyseinen bakteeri ei yleensä aiheuta tautia, mutta ihmiselle se saattaa aiheuttaa verisen ripulin, kuolioisen suolistotulehduksen ja erityisesti lapsille ja vanhuksille hengenvaarallisen munuaisvaurion. EHEC eli STEC on ilmoitettava eläntauti, mutta se käsitellään tässä yhteydessä taudin eläinlääkärille ja toisaalta tilalla aiheuttamien toimenpiteiden vuoksi. EHEC on nautojen ja muiden märehtijöiden ruoansulatuskanavassa esiintyvä kolibakteeri, jota voi ajoittain erittyä eläimen ulosteeseen. EHEC aiheuttaa ihmiselle tautia. EHECiä löydetään silloin tällöin teurastamoissa otetuissa seurantanäytteenotoissa. Tieto löydöksestä tulee kunnaneläinlääkärille aluehallintovirastosta. Tiedon saatuaan suoritetaan näytteenotto- ja taudinhallintatoimenpiteitä. Toimenpiteet suoritetaan myös silloin, kun ihmisen EHEC-

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

tartunnan epäillään olevan peräisin kyseisestä pitopaikasta. Toimintaohjeet ja lisätietoja osoitteesta <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintaudit/naudat/ehc/>

24. PAKOLLISET TERVEYSVALVONTAOHJELMAT

Pakollisia terveystarkastusohjelmia ovat siipikarjan salmonellavalvontaohjelma ja sellaiseksi voidaan luokitella myös vesiviljelylaitosten terveyslupaan liittyvä pakollinen kalatautivalvonta. Terveyslupa on kalankasvatuksen edellytys useimmissa tapauksissa. Muuta pakollista terveystarkastusta ovat sperman keräysasemalle tilalta myytävien sonnivasikoiden ja maidontuotantotilan yhteydessä olevan raakamaitoa myyvän elintarvikehuoneiston salmonellavalvonta. Tarvittaessa, mikäli näytteitä ei ole otettu tai tutkimustuloksia toimitettu kunnaneläinlääkärille, pitopaikkaan voidaan suorittaa maksullinen tarkastus.

Salmonellavalvontavaatimus ei koske raakamaidon myyntiä osana alkutuotannon toimintaa. Alkutuotannon toiminnaksi kuuluvana raakamaitoa voi myydä suoraan kuluttajalle enintään 2500 litraa vuodessa. Vuonna 2016 astui voimaan elintarvikelainsäädännön helpotus koskien mm. tilalla ilmoitetussa elintarvikehuoneistossa teurastetun tarkastamattoman siipikarjanlihan toimittamista vähittäismyyntiin. Kuluttajien suojelemiseksi salmonellalta tällaisen broileri- tai kalkkunakasvatamon tulee kuulua pakolliseen salmonellavalvontaohjelmaan. *Toimijan ei tarvitse enää toimittaa pakollisiin salmonellavalvontaohjelmiin liittyviä tutkimustuloksia kunnaneläinlääkärille, sillä laboratorion ilmoitusvelvollisuus positiivisesta löydöksestä.*

Siipikarjan salmonellavalvontaohjelman mukainen tarkastus

Suomen kansallisen salmonellavalvontaohjelman piiriin kuuluvat naudat, siat ja siipikarja sekä niistä saatava liha ja kananmunat. Suomi on sitoutunut ohjelman puitteissa pitämään salmonellatason alle yhdessä prosentissa eläinlajikohtaisesti. Sekä lihasiipikarjan että munantuotannon osalta salmonellavalvontaa toteutetaan koko ketjun osalta eli isovanhempais- tai vanhempaispolvesta tuotantopolveen saakka. Näytteitä otetaan ohjelman mukaisesti ketjun eri vaiheissa hautomoista teurastamoihin ja leikkaamoihin saakka. Nautojen ja sikojen salmonellavalvonta ei ole yhtä systemaattista elävien eläinten osalta, näytteenotto painottuu teurastamoihin ja leikkaamoihin. Teurastamoissa ja leikkaamoissa on tavoitteena pitää salmonellan esiintyvyys alle viidessä prosentissa tutkituista eristä. Salmonellavalvontaohjelmaan kuuluminen on pakollista, kun munia toimitetaan muualle kuin vain yksityistaloudessa käytettäviksi. Ohjelma koskee myös broilereita, kalkkunoita ja hautomoita. Samaa salmonellavalvontaohjelmaan tulee kuulua myös, kun broilereita ja kalkkunoita teurastetaan tilalla alkutuotantopaikan yhteydessä elintarvikeketjuun toimitettaviksi. Toiminnasta on muistettava tehdä myös elintarvikehuoneistoilmoitus. Tarkastuksen kulku ja salmonellavalvontaohjelman vaatimukset käyvät ilmi tarkastuslomakkeesta ja sen liitteenä olevasta ohjeesta. Lomake ja ohje löytyvät internetosoitteesta <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/elintarvikeala/elintarvikealan-yhteiset-vaatimukset/omavalvonta/salmonellavalvonta/>

Terveystarkastusohjelmaan kuuluva tarkastuskäynti on maksullinen. Vuoden 2018 alussa ohjelmaan kuuluu 102 siipikarjatilaa ks. liite 1.

Kalatautivalvontatarkastus

Vesiviljelyeläinten (kalat, ravut, simpukat) kasvattajien tulee hakea toiminnalleen terveyslupa Ruokavirastosta. Lupa vaaditaan kaloja, rapuja, simpukoita tai näiden sukusoluja kasvattavilta yrityksiltä ja toimijoilta. Myös perkaamoilla tulee olla terveyslupa, jos siellä perataan viljeltyjä kaloja, jotka ovat peräisin helposti leviävän kalataudin vuoksi perustetulta rajoitusalueelta tai rajoitusvyöhykkeeltä. Suomessa on tällä hetkellä VHS-taudin vuoksi perustettu rajoitusalue, Ahvenanmaa, sekä IHN-taudin vuoksi perustettuja rajoitusvyöhykkeitä. Lisätietoja vesiviljelylaitoksen terveyslupasta löytyy

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

internetosoitteesta <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintautien-vastustaminen-ja-valvonta/vesiviljelyelainten-terveyslupa-ja-rekisteri/>

Terveyslupaa ei kuitenkaan vaadita, jos vesieläimiä kasvatetaan ihmisravinnoksi vain omaan käyttöön tai vain vähäisessä määrin suoraan lopulliselle kuluttajalle tai paikallisessa vähittäisliikkeessä kuluttajille myytäväksi. Lisäksi vähäisessä määrin vesieläimiä ihmisravinnoksi kasvattavan toimijan on siis myytävä eläimet joko suoraan tai yhden paikallisen välikäden kautta lopulliselle kuluttajalle. Lupaa ei tarvita myöskään, jos koristevesieläimiä pidetään altaissa tai akvaarioissa, joiden vesi ei koskaan ole suorassa yhteydessä luonnonvesiin tai jos kaloja tai rapuja pidetään onkilammikoissa, eivätkä ne päädy lammikoista edelleen kasvatettavaksi tai istutuksiin tai jos simpukoita kasvatetaan veden puhdistusta varten. Edellä mainitusta osoitteesta löytyvät myös kaikki laitoksille myönnetty terveysluvut. Toimijat voivat hyödyntää terveysluvuissa olevia tietoja tautien esiintyvyydessä lähtölaitoksella. <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintautien-vastustaminen-ja-valvonta/vesiviljelyelainten-terveyslupa-ja-rekisteri/terveysluparekisteri/>

Vesiviljelylaitoksille tehdään säännöllinen tarkastus vastustettavien kalatautiin varalta 1-4 vuoden välein. Tarkastustiheyden ja suoritettavan näytteenoton määrittelee aluehallintovirasto lainsäädännön, Eviran ohjeistuksen ja kunnista saadun riskinarviointitiedon perusteella. Kohteen riskiä saada tarttuva kalatauti lisää mm. perkaamon läheisyys. Tarkastus, vastustettavien tautien varalta tehtävä näytteenotto ja näytteiden tutkiminen ovat maksuttomia. *Valvonnan piirissä on vuonna 2019 ollut 12 toimijaa, joista 4 viljelee rapuja. Toimijalla on yleensä useampia pitopaikkoja. Vesiviljelylaitosten tarkastusten osalta on työnjaosta sovittu, että Turun kaupungin valvontaeläinlääkäri hoitaa nämä, poislukien Salmonfarmin Kemiössä.*

Lampaiden ja vuohien maedi-visna- tai cae-näytteenotto

Vuohi- ja lammastilat voivat itse päättää haluavatko kuulua maedi-visna/CAE-valvontaohjelmaan. Kuuluminen voi olla tarpeen erityisesti siitoseläinkauppaa käyville tiloille. Maedi-visna ja CAE – ohjelmaan liittyy tarkastuksia ja verinäytteenottoja. *Tarkastus, näytteenotto ja näytteiden tutkiminen ovat maksullisia. Vuonna 2019 alussa ohjelmaan kuuluu kahdeksan lammastilaa. Suunnitelman mukaan vuonna 2020 tulee yksi, vuonna 2021 kaksi ja vuonna 2022 viisi tarkastus- ja näytteenotto-kertaa.*

25. ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA

Eläinten lääkitsemisen valvonta tehdään pääasiassa aluehallintoviraston toimesta. Havaitessaan lieviä puutteita eläinten lääkitsemisessä eläinlääkärit ohjaavat toimijaa muuttamaan toimintatapaansa. *Vakavista eläinten lääkitsemistä koskevista puutteista (varoaikojen noudattamatta jättäminen, ei sallittujen lääkkeiden käyttäminen) eläinlääkärit ilmoittavat aluehallintovirastoon.*

Nykyisin terveydenhuoltoon kuuluville nauta- ja sikatiloille voidaan luovuttaa lääkkeitä tulevaan tarpeeseen tiettyjen edellytysten täytyessä. Eläinlääkkeiden käytön ja lääkekirjanpidon tarkastuksia tehdään muutamalla tilalla vuodessa aluehallintoviraston erillisestä määräyksestä. Tällainen tarkastus voidaan määrätä suositettavaksi tilalle esimerkiksi antibioottivahingon seurauksena, eli kun antibioottia sisältävää maitoa on päätynyt meijeriin. *Vuonna 2019 valvontaeläinlääkäri on tehnyt yhden tarkastuksen koskien epäilyä meijeriin toimitetun maidon varoaikojen noudattamatta jättämisestä.*

26. SISÄMARKKINAKAUPAN, VIENNIN JA TUONNIN VALVONTA

Rekisteröityneiden kaupallisten toimijoiden sisämarkkinakauppaa, jolla tarkoitetaan tuontia ja vientiä EU-maasta toiseen, ja kolmasmaatuontia eli tuontia EU:n ulkopuolisista maista, ei seurata syste-

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

maattisesti, ilmoitukset ovat Traces-järjestelmässä. *Eläinlääkärit tekevät passiivista sisämarkkina-kaupan ja kolmasmaatuonnin valvontaa potilastyön yhteydessä.* Muista kuin EU-maista tuotaville eläimille ja eläinperäisille elintarvikkeille edellytetään pääsääntöisesti eläinlääkinnällistä rajatarkastusta. Tarkastuksia tekevät Ruokaviraston raja-eläinlääkärit.

Traces-järjestelmän mukaisen sisämarkkinakaupan tuonnin tarkastus

TRACES-järjestelmän mukaisen sisämarkkinakaupan tuonnin tarkastuksia tehdään osalle tuontieristä. Tarkastuksessa tarkastetaan mm. seuraavat asiat: asiakirjat eli terveystodistus, hevosten osalta tunnistusasiakirja, eläinten merkitseminen (esimerkiksi hevosella mikrosiru, naudoilla korva-merkit), eläinten tunnistetietojen täsmäämien terveystodistuksen tietoihin, tarttuvien tautien kliinisten merkkien varalta ja kuljetusajankohta suhteessa terveystodistuksen päiväkseen. Lisäksi voidaan tarkastaa eläinsojeluvalvonnan osalta se, onko kuljettajalla eläinkuljettajalupa. Lisäksi voidaan tarkastaa rekisteröityminen tuojaksi ja luettelo tuonneista viimeisen kahden vuoden ajalta. Tarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus ja tuontierä kirjataan TRACES-järjestelmään tarkastetuksi täyttämällä tuontia koskeva valvontaosio. Tarkastus on maksuton paitsi, jos säädöksiä on rikottu. *Liedon valvontaeläinlääkäri tekee vuosittain tuontitarkastuksia mm. satamassa yhdessä aluehallintoviraston kanssa ja muualla alueella lähinnä epäilyyn perustuen.*

Epäily laittomasta tuonnista

Epäily laittomasta tuonnista voi syntyä esimerkiksi eläinlääkäriin hoitaessa koiraa vastaanotolla tai kansalaiselta tai toiselta viranomaiselta tulleen ilmoituksen perusteella. Eläinlääkärit voivat tehdä epäilyilmoitukset ja ohjata mahdolliset aluehallintovirastolta tulleet tuonteihin liittyvät toimenpitepyynnot johtavalle eläinlääkärille, mikäli hän on viivytyksettä tavoitettavissa. Päätökset vaadittavista näytteenotoista, palautuksesta tai lopetuksesta tekee aluehallintoviraston läänineläinlääkäri, kun kyseessä on sisämarkkinakauppa eli toinen EU-maa ja Ruokavirasto, kun kyseessä on kolmasmaa.

Terveystodistuksen myöntäminen sisämarkkinaviennissä

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien MMMa 1024/2013 liitteen 2 mukaisten erien tarkastamista (poikkeuksena erät, joiden vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin virkaeläinlääkäri). *Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetysten ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä (EtL 64 ja 66 §, MMMa 1024/2013 5 ja 7 §).*

Tarkastuksen yhteydessä kunnaneläinlääkäriin on hyvä varmistaa, että toimija on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen sisämarkkinaviejäksi Ruokavirastoon. Pääsääntöisesti terveystodistuksen I-osan täyttäminen on toimijan tehtävä, kunnaneläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa toimijan laatiman I-osan. Jos toimija ei ole rekisteröitynyt TRACES-järjestelmään, jää myös terveystodistuksen I-osan täyttäminen tarkastavan kunnaneläinlääkäriin tehtäväksi terveystodistuksen (II-osa) lisäksi. *Toimija on velvollinen antamaan tarvittavat tiedot eläinlääkärille ja vastaa antamistaan tiedoista. Toimenpiteet tehdään toimijan kustannuksella. Todistuksen voi viedä TRACES-järjestelmään myös toinen virkaeläinlääkäri. Tarkastanut kunnaneläinlääkäri kuitenkin leimaa ja allekirjoittaa lähetystä seuraavan todistuksen. Vuosittain on hyvä tarkastaa, että toimija ylläpitää eläinlaittilain 65 § mukaisesti vientiluetteloa. Rekisteröityjen hevosten terveystodistusta ei välttämättä tarvitse laatia TRACES-järjestelmässä, mutta TRACES-järjestelmän käyttö on suositeltavaa. Rekisteröity hevonen ei tietyin ehdoin tarvitse terveystodistusta kilpamatkoilla Pohjoismaissa. Terveystodistukset pyritään tekemään TRACES-järjestelmään silloin, kun se on mahdollista. Tiedot voidaan viedä TRACESiin aluehallintoviraston läänineläinlääkäriin toimesta. Eläinlääkäri ei saa myöntää terveystodistusta, ellei ole täysin varma ehtojen täyttymisestä.*

Terveystodistuksen myöntäminen viennissä EU:n ulkopuolelle

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

EU:n ulkopuolelle eläimiä tai eläimistä saatuja tuotteita vievien tulee rekisteröityä Ruokavirastoon viejäksi. Rekisteröityminen on maksuton. Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja (MMM 832/3 ja 5-6 §), minkä mukaan vienti voidaan tehdä. Muussa tapauksessa viejä selvittää eläinlääkintötodistukseen sisältyvät vaatimukset kohdemaan viranomaisilta joko suoraan tai kohdemaassa toimivan tuojan avustuksella. Ruokavirasto laatii eläinlääkintötodistusten mallit kohdemaan ehtojen pohjalta. Lemmikkejä vietäessä myös kunnaneläinlääkäri voi laatia todistuksen viejän selvittämien ehtojen pohjalta. Tyhjät turvapaperiset todistuslomakkeet (ei koske mm. lemmikkejä eikä tullaisten vientiä) tilataan Ruokavirastosta. Todistukset tulee toimittaa lisäksi Ruokavirastoon. *Vain kunnaneläinlääkäri tai tarkastuseläinlääkäri voi myöntää eläinlääkintötodistuksia sekä tilata turvapaperille painettuja todistuksia Ruokavirastosta.* Viennissä noudatetaan MMM 832/2013, jossa säädetty mm. vientitarkastuksen suorittamisesta, todistuksesta ja sen myöntämiseen liittyvistä menettelyistä. *Todistuksen myöntäneen virkaeläinlääkärin on säilytettävä myöntämiensä vientitodistusten jäljennöksiä 3 vuoden ajan. Toimenpiteiden kustannuksista vastaa viejä.*

27. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Eläinsuojelutarkastuksia tehdään epäilyilmoitusten perusteella sekä ilman epäilyä tiettyihin toimintastaan eläinsuojelulainsäädännön nojalla aluehallintovirastolle ilmoitusvelvollisiin kohteisiin. Lisäksi voidaan tehdä aluehallintoviraston määräyksestä projektityyppisesti tiettyä toimintatyyppiä koskevia eläinsuojelutarkastuksia. Eläinsuojelutarkastus voidaan suorittaa myös silloin, jos muun eläinlääkärin tekemän tarkastuksen yhteydessä syntyy epäily eläinsuojelusäädösten rikkomisesta. Eläinsuojelutarkastukset ovat toistaiseksi toimijalle maksuttomia. Eläinsuojelulain nojalla ilmoituksenvaarausten kohteiden määrät ilmenevät liitteenä olevasta resurssitarpeen kartoituksesta, liite 1. Vuositaitain ympäristöterveyspalveluissa eläinsuojelutarkastuksia tehdään n. 200 kpl.

Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Suurin osa tehtävistä eläinsuojelutarkastuksista on epäilyilmoitukseen perustuvia. Ilmoitus voi tulla huolestuneelta kansalaiselta tai toiselta viranomaiselta. *Ilmoituksen voi tehdä nimettömänä, eikä nimelläkään tehdyn ilmoituksen tekijää paljasteta ilmoituksen kohteelle. Tieto ilmoittajasta voidaan antaa poliisille tilanteessa, jossa on rikosepäily kiusantekomielessä tehdyistä toistuvista aiheuttamista ilmoituksista. Ilmoituksesta seuraa pääsääntöisesti eläinsuojelutarkastus. Tarkastus voidaan jättää toistaiseksi tekemättä ja uuden ilmoituksen varaan, mikäli kohde on vasta tarkastettu vastaavan ilmoituksen takia.* Joskus ilmoitus koskee häiritsevää koiran haukkumista, tai kyse on naapuririidasta, joka kärjistyy eläinsuojeluilmoituksen tekemiseen. Näissä oikeampi taho ilmoituksen tekemiselle on usein isännöitsijä tai järjestyshäiriötä epäiltäessä poliisi. Käytännössä koiran haukkumiseen puuttuminen on hankalaa.

Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksessa tarkastetaan eläinten pito-olosuhteiden ja hoidon säädöstenmukaisuus. Mikäli säädöksiä on rikottu, asianomaista kuullaan suullisesti tai kirjallisesti ja asiassa tehdään hallintopäätös kuulemisessa annettu vastaus huomioiden. Päätöksessä määrätään korjaamaan eläinsuojelusäädösten vastaiset puutteet annetussa määräajassa. Päätös toimitetaan asianosaiselle todisteellisesti ja siihen liitetään valitusosoitus. Mikäli kyseessä on tapaus, jossa eläinten hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää nopeita toimenpiteitä, viranomainen voi ryhtyä eläinsuojelulain mukaisesti kiiretoimenpiteisiin. Ne voivat tarkoittaa esimerkiksi hoidon hankkimista muualta tai eläimen lopettamista. Kiiretoimenpiteet tehdään omistajan kustannuksella. Kiiretoimenpiteet voidaan tehdä myös omistajaa kuulematta, mikäli kuuleminen ei ole viivytyksettä mahdollista. *Eläinsuojelutarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus. Tarkastuskertomus ja/tai hallintopäätös voidaan kirjoittaa joko kohteessa*

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

tai toimistolla jälkikäteen. Tarkastuksen kulkua selventää myös tarkastuskertomuslomake, joka löytyy nimellä "Eläinsuojelutarkastus" Ruokaviraston sivuilta. Eläinsuojelutarkastukset löytyvät TerveKuu-tietojärjestelmästä.

28. ELÄINSUOJELUTOIMENPITEISSÄ TARVITTAVIA YHTEYSTIETOJA

Virka-apupyynnö tulee tehdä kiireettömissä tapauksissa kirjallisesti sähköpostitse tai faksina. Kiireellisissä tapauksissa, etenkin jos tarkastuksen tekijän turvallisuus on uhattuna, tulee soittaa yleiseen hätänumeroon. Virka-avusta voi tarvittaessa neuvotella poliisin vuorossa olevan yleisjohtajan kanssa.

Yleinen hätänumero p. 112

Turun poliisilaitoksen vaihe p. 0295 440 501 (voi pyytää yleisjohtajalle, koko alue)

29. LÖYTÖELÄIMET JA HOITOIDEN YHTEYSTIEDOT

Löytöeläinlaitoksilla on velvollisuus ottaa vastaan kunnan löytöeläimet, mutta väliaikaisen maksullisen hoidon tarjoamismahdollisuutta eläinsuojelutapauksissa voi tiedustella. Luonnonvaraisen eläimen lopetus pyritään hoitamaan löytöpaikalla, eläimen kuljetusta vältetään. Neuvoja ja apua mm. yhteystietoja paikallisiin metsästysseuroihin saa myös eläinsuojeluyhdistyksiltä.

Lokkia isompien eläinten ollessa kyseessä, lopetustehtävässä voi olla yhteydessä poliisiin tai päivystävään hyötyeläinlääkäriin. Suur-/hyötyeläinpäivystys p. 0600 0 41451

Aura, Kaarina, Lieto, Marttila, Paimio, Parainen, Pöytyä, Sauvo, Turku Turun kaupungin eläinlaitola

arkisin klo 08:00 – 18:00

viikonloppuisin ja juhlapäivinä klo 08:00 – 17:00

Vanha Tampereentie 229

20380 TURKU

p. 050 554 6394

Kemiönsaari

Axxell Brusaby

Arkisin klo 08:00 - 16:00.

Brusabyvägen 2, 25700 Kemiö, p. 044-739 7118 /p. 02 90 01 7275

Loimaa, Oripää ja Koski TL

Löytöeläinlaitola Korvenkehto, vaihtuu vuonna 2020

Juha Kulmala, Lankkistentie 323, 21870 Riihikoski p. 040 593 0054

30. ILMOITUKSENVARAISEN KOHTEEN ELÄINSUOJELUTARKASTUS

Tietystä eläintenpidosta tulee tehdä ilmoitus aluehallintovirastoon eläinsuojelulainsäädännön perusteella. Ilmoitus aluehallintovirastolle tulee tehdä seuraavanlaisesta eläinsuojeluasetuksen 26 § mukaisesta eläintenpidosta:

- koirien, kissojen tai muiden seura- ja harrastuseläinten säännöllinen kaupanpitäminen tai välittäminen

- koirien tai kissojen kasvattaminen, kun omistajalla tai haltijalla on kasvatettavanaan vähintään kuusi siitosnarttua, jotka ovat penikoineet ainakin kerran

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

- koirien tai kissojen hoitoon, säilytykseen tai koulutukseen ottaminen, jos samanaikaisesti ja säännöllisesti otetaan hoidettavaksi, säilytettäväksi tai koulutettavaksi vähintään kuusi viiden kuukauden ikäistä koiraa tai kissaa
- ravi- tai ratsuhevosten tai muiden vastaavien seura- tai harrastuseläiminä pidettävien eläinten kasvattaminen, vuokraaminen, ottaminen säilytettäväksi tai hoidettavaksi, valmennettaviksi tai koulutettaviksi tai opetuksen antaminen mainittujen eläinten käytössä ja käsittelyssä, jos täysikasvuisia eläimiä on yhteensä vähintään kuusi
- muu vastaava ammattimainen tai laajamittainen seura- ja harrastuseläinten pito

Eläinsuojelulainsäädännön perusteella ilmoituksenvaraisiin kohteisiin tehdään eläinsuojelutarkastus ilman epäilyä säännöllisesti/riskiperusteisesti. Ilmoituksenvaraisille hevostalleille on suunniteltu tehtäväksi riskinarviointi suunnitelmakaudella, jonka tuloksen perusteella tarkastustiheys voi harventua. Tarkastuksen kulku on vastaava kuin epäilyyn perustuvassa eläinsuojelutarkastuksessa.

31. EU-ELÄINSUOJELUTARKASTUKSET

Koko Euroopan unionin alueella on säädetty tehtäviksi otantaan perustuen ns. EU-eläinsuojelutarkastuksia. Tarkastukset tehdään aluehallintoviraston toimesta.

32. ELÄINKULJETTAJALUPA

Yli 65 km pituisiin muihin kuin laitumien välisiin ja eläinlääkärin vastaanotolle tehtäviin kaupallisiin eläinkuljetuksiin tarvitaan eläinkuljettajalupa. Lupaa voi edellyttää yksikin vuosittainen omien teuraseläinten kuljettaminen teurastamolle tai hevosen kuljettaminen raveihin, mikäli toiminta on kaupallista. Kaupallisuuden kriteeriksi voi riittää kilpailussa olevat rahapalkinnot tai toiminnan harjoittaminen osana yrityksen kuten maatilan toimintaa. Viranomaisen voi antaa tulkintaohjeita siitä tarvitaanko lupaa, mutta viime kädessä asia voi ratketa vasta tuomioistuimessa. Luvan myöntää aluehallintovirasto ja se on maksullinen. Myös koulutus ja pätevyystodistukset ovat maksullisia. *Liedon valvontaeläinlääkäri tekee eläinkuljetusvälineen ennakkotarkastuksia, jotka toimitetaan tiedoksi Aluehallintovirastolle. Vuonna 2019 näitä tarkastuksia tehtiin yksi.*

33. ELÄIMISTÄ SAATAVIIN SIVUTUOTTEISIIN LIITTYVÄ VALVONTA

Haaskakäytöstä ilmoittaminen

Haaskapaikan perustamisesta, myös harrastusluonteisesta, tulee tehdä ilmoitus kunnaneläinlääkärille ja heidän tulee olla kirjoilla eläintenpitorekisterissä haaskanpitäjinä. Lisäksi käyttöilmoituslomakkeella tulee ilmoittaa uuden haaskamateriaalin viemisestä haaskapaikalle kuukausittain. Haaskanpitäjiä (toimijoita) on Liedon alueella 24, yhdellä toimijalla voi olla useampia pitopaikkoja.

Kuolleiden eläinten hautaaminen

Itsestään kuolleet lemmikkieläimet ja kuolleena syntyneet tuotantoeläimet saa haudata maanomistajan luvalla koko maassa. Lemmikkieläimet voidaan toimittaa tuhkattaviksi eläinkrematorioon. Muut tuotantoeläimet sekä teurastusjäte – mukaan lukien kotiteurastusjäte - tulee toimittaa raatokeräilyyn keräilyalueella.

Sivutuotteisiin liittyvät tarkastukset

Kunnan suorittamia sivutuotevalvonnan tarkastuksia ovat rekisteröityjen haaskapaikkojen tarkastukset, epäiltyjen laittomien haaskojen tarkastukset sekä eläinperäisten sivutuotteiden, pääasiassa kuolleiden tuotantoeläinten, sallittuun ja epäiltyyn laittomaan hautaamiseen kohdistuvat tarkastukset. Hautaamisen tarkastuksessa tarkastetaan hautauspaikka- ja tapa sekä hautaamisesta pidettävä kirjanpito. *Suunnitelmavuosina tarkastetaan keskimäärin kaksi rekisteröityä haaskapaikka vuo-*

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

nessa. Lisäksi tarkastetaan ilmoitusten perusteella laittomiksi epäillyt haaskapaikat sekä huonoa tai kiellettyä hautaamista koskevat ilmoitukset. *Sivutuotealan toimijoita on alueella 31 (polttolaitoksia) ja nämä tarkastetaan Ruokaviraston laatiman tarkastussuunnitelman mukaisella aikataululla.* Rekisteröityjen ja hyväksytyjen kohteiden tarkastukset ovat maksullisia. Muiden kohteiden tarkastus on maksullinen siinä tapauksessa, että sivutuotelainsäädäntöä on rikottu.

34. TÄYDENTÄVIEN EHTOJEN VALVONTA

EU:n kokonaan rahoittamia (esim. tilatuki) tai osittain rahoittamia (esim. ympäristötuki) tai kansallisia (esim. pohjoiset hehtaarituet) viljelijätukia hakeneiden viljelijöiden tulee noudattaa täydentäviä ehtoja. Niiden tavoitteena on taata turvallisilla tuotantomenetelmillä tuotettujen elintarvikkeiden korkea laatu, varmistaa viljellyn pellon hoito hyvän maatalouskäytännön mukaisesti, varmistaa että tuotannon ulkopuolelle jäävät pellot pysyvät viljelyn ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa ja eläinten hyvinvoinnin edistäminen. Täydentävien ehtojen valvontaa tekevät ELY-keskus ja aluehallintovirasto. Havaitessaan vakavia täydentävien ehtojen rikkomuksia eläinlääkärit voivat ilmoittaa asiasta ELY-keskukseen.

LIITE 1. RESURSSITARPEEN KARTOITUS

1. Eläinmäärät alueella

Lomitettavia tiloja alueella yhteensä 324 (joista 3 on Turussa)

a. Tuotantoeläintilat

Erilliset listaukset eläintenpitäjärekisteristä, tietosuojalain mukaan ei verkkojulkinen, nähtävillä kokouksen yhteydessä.

Tuotantoeläintilat eläintenpitäjärekisterin mukaan (lkm)

- Nautatilat 169
- Sikatilat 110
- Lammas- ja vuohitilat
- Hevostilat 59
- Siipikarjatilat 220
- Vesiviljelylaitokset 12
- Turkistarhat 2

b. Lemmikit (lkm) - Arvio lemmikkien määrästä
20 000

2. Eläinlääkäripalvelut

a. Terveydenhuoltosopimukset

Nauta

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus: 93

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkäriin kanssa: 82 (88%)

Sika

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus: 95

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkäriin kanssa: 71 (74%)

Siipikarja

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus, lkm ei tiedossa

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkäriin kanssa: noin 10

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

Muut terveydenhuoltosopimukset

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus, lkm ei tiedossa

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa 1 (lammas)

b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta

Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla vuonna 2018

- Sairaskäynnit virka-aikana: 8882

- Sairaskäynnit päivystysaikana: ei kunnaneläinlääkäreillä, raportoitu erikseen vyha-järjestelmään, ostopalvelu

3. Eläinten terveyden valvonta

a. Terveysvalvonta

Pakolliseen terveysvalvontaan kuuluvat pitopaikat (lkm)

- Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat, vuonna 2018 valvonnan piirissä oli *102 pitopaikkaa*

- Uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat, salmonellavalvonta, *5 toimijaa*

- Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemille, salmonellavalvonta, *näitä on satunnaisesti*

- Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta, *alueella ei yhtään*

Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvat pitopaikat (lkm)

- Maedi-visna/CAE: *8*

- Tarhattujen hirvieläinten terveysvalvontaohjelma: *2 pitopaikkaa*

- Lohikalajien bakteeriperäinen munuaistauti (BKD): *ei ole*

4. Sivutuotevalvonta

- Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta: *näitä tekevät Liedossa praktikot ja valvontaeläinlääkäri*

- Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta: *ei suunnitelmallista valvontaa, käytännössä vuodessa noin kaksi tarkastusta epäilyyn perustuen*

- Haaskatoiminnan valvonta: *vuodessa noin kaksi tarkastusta epäilyyn perustuen*

- Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta: *ei ole, sillä alueella on kaksi tarhaa, joissa ei ole lajinsisäistä ruokintaa*

- Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta: *vuonna 2018 tehtiin yhteensä 97 vientitarkastusta sekä tuontitarkastuksia satamassa ja epäilyyn perustuen.*

5. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet (lkm)

- Kennelit ja eläinhoitolat (koirat, kissat, kanit) *28*

- Hevostallit, *67*

- Riistanhoidolliset tarhat, *2 fasaaneita*

- Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat *2 (biisoni ja strutsi)*

- Eläinkaupat *1*

b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset (lkm) - Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista Vuosittain noin *200 tarkastusta*

Laatinut: Johanna Mäkinen

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 4.12.2019

c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta

Vuosittain noin 60 tehtävää/tarkastusta. Ammattimaisten paikkojen ei-epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia vuosina 2014-2018: 25, 7, 16, 12 ja 6 kpl. Lisäksi valvontasuunnitelman mukaiset suunnitelmalliset tarkastukset.